

Методичні рекомендації з патріотичного виховання
для вихователів ЗДО
Сучасні вимоги до патріотичного виховання дітей ЗДО

«Без будь – кого з нас Батьківщина може
обійтися, але будь – хто з нас без Батьківщини - ніщо».

В. Сухомлинський

У сучасних суспільно-політичних умовах, коли Україна зусиллями українських військових, добровольців, волонтерів відстоює свободу і територіальну цілісність, пріоритетного значення набуває патріотичне виховання дітей. Кожне нове покоління людей живе і розвивається у певному національному середовищі, життя якого залежить від особливостей державного устрою країни. Особливо у теперішній час, коли країна перебуває у кривавій війні проблема національно – патріотичного виховання маленьких українців продовжує набувати актуальності. Науковці та практики об'єднують зусилля, намагаючись відбудувати ефективну й цілісну систему роботи в цьому напрямі.

Відповідно до норм Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту» відповідальність за виховання і навчання дітей дошкільного віку, здобуття ними повноцінної дошкільної освіти покладається на батьків, а держава, зі свого боку, захищає права сім'ї щодо забезпечення рівних можливостей для всіх дітей у здобутті дошкільної освіти через різні варіативні форми, допомагає батькам і особам, які їх замінюють, у виконанні ними своїх обов'язків. У контексті національно – патріотичного виховання дітей дошкільного віку – налагоджувати тісний контакт з родинами вихованців і активно залучати їх до участі в освітньому процесі, переконувати у першорядності й первинності виховного впливу сім'ї на формування національного світогляду, патріотичних почуттів, зародження і становлення майбутнього активного, відповідального й корисного члена суспільства, громадянина і патріота, оснащати батьків необхідними психолого – педагогічними і загальними знаннями.

Тому однією з важливих педагогічних задач, визначених Законом України «Про дошкільну освіту», є виховання у дітей любові до України, шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної та рідної мови, національних цінностей українського народу, а також цінностей інших націй і народів, свідомого ставлення до себе, оточення та довкілля.

Зміст Базового компонента дошкільної освіти та чинних програм стверджує та передбачає організацію системної і планомірної роботи з національно – патріотичного виховання дітей уже з молодшого віку, що спрямована на виховання у дітей любові до України, шанобливого ставлення до родини, поваги до народних

традицій і звичаїв, державної та рідної мов, національних цінностей українського народу.

Програма національно – патріотичного виховання дітей дошкільного віку «Україна – моя Батьківщина» розкриває особливості національно - патріотичного виховання в дошкільному віці, спонукає на забезпечення освітнього процесу відповідними інформацією, змістом, методичними складниками, практичними порадами. Саме тому , акцентує увагу, що патріотизм є почуття, яке неможливо демонструвати, а потрібно підтверджувати особистими вчинками та практичними діями.

Актуальність питання патріотичного виховання дошкільників обумовлюється тим, що формування громадянської позиції свідомого українця має полягати в активному відстоюванні традиційних для нашого менталітету чеснот: любові до рідної землі, товарищескості, розумної достатності, цінності родинного життя, духовного повсякденного буття, уважного ставлення до людей. Саме з раннього дитинства, з перших років життя дитини починається плекання національної свідомості й самосвідомості, прищеплення моральних ідеалів та ціннісних орієнтирів.

Важливим напрямом патріотичного виховання є прилучення до народознавства – вивчення культури, побуту, звичаїв рідного народу. Дошкільників ознайомлюють з культурними і матеріальними цінностями родини і народу, пояснюють зв'язок людини з минулими і майбутніми поколіннями, виховують розуміння змісту життя, інтерес до родинних і народних традицій.

Пізнаючи традиції, народну мудрість, народну творчість (пісні, казки, прислів'я, приказки, ігри, загадки тощо), розширюючи уявлення про народні промисли (вишивка, петриківський розпис, яворівська іграшка), вони поступово отримують уявлення про втілену в художній і предметній творчості своєрідність українського народу. Водночас у дітей розширюються знання про характерні для рідного краю творчої праці людей.

Справді, якщо патріотизм – це почуття приязні, відданості, відповідальності до своєї Батьківщини, то дитину ще в дошкільному віці потрібно навчити бути приязною.

Перш ніж дитина навчиться співпереживати проблемам Батьківщини, вона повинна навчитися співпереживати взагалі. Захоплення краєвидами країни виникає тоді, коли дитина навчиться бачити красу безпосередньо навколо себе. Також перш ніж людина навчиться працювати на користь Батьківщини, необхідно навчити її добросовісно виконувати трудові доручення, прищеплювати любов до праці.

Таким чином, базовим етапом у формуванні в дітей любові до Батьківщини необхідно вважати накопичення дитиною соціального досвіду, переживання за свою вітчизну та засвоєння норм поведінки, взаємовідносин.

Дошкільний вік у житті дитини є саме тим періодом, коли слід розпочинати формування в неї елементів національної самосвідомості. Не секрет, що дитячі роки найсолодші, найприємніші, найуразливіші. Саме в цей період закладаються основи формування духовності, почуттів, сприймання світу, усвідомлення свого «Я».

Всі учасники педагогічного процесу (батьки, вихователі, держава, суспільство) прагнуть виховати в дитині найважливіші людські чесноти, закласти основи моральності, прагнення до краси та творчості.

Повертаючись до педагогічної спадщини не можливо не згадати слова Софії Русової : «Бути гарним педагогом – це бути справжнім реформатором майбутнього життя України»...

Сучасні вимоги до патріотичного виховання дітей ЗДО

Зазвичай малій дитині дуже складно усвідомити почуття патріотизму. Незважаючи на те, що дитина багато чує про Батьківщину ще не є чітке. Але це не заважає їй читати вірші з піднесенням і радіти, пишатися, слухаючи вірші наших видатних співвітчизників про рідний край, природу.

Виховувати в дитини дошкільного віку почуття гідності за своє рідне місто, видатних людей свого краю, бережливе ставлення до суспільних цінностей означає формувати відповідну систему відношень, що є компонентом складового почуття патріотизму. Але для цього замало лише переживань. Дитина повинна багато дізнатися, з'ясувати правильні зв'язки між сприйнятими нею предметами та явищами навколишнього життя, між окремими конкретними фактами.

Цікавою і корисною для них є інформація про людей, які прославили нашу країну (художників, композиторів, письменників, винахідників, учених, мандрівників, лікарів, спортсменів) та характерні риси українського народу взагалі (миролюбність, доброзичливість, гостинність, працелюбність, творчість, мудрість тощо).

Виховання почуттів починається з того, що дітей ознайомлюють із близьким і доступним змістом, на основі цих знань виховують первинні почуття, які поступово перетворюються на осмислене й обгрунтоване ставлення дитини до навколишнього. Любов до Батьківщини для дитини дошкільного віку – це любов до того, що її оточує, і до тих, хто про неї турбується. Світ малої дитини – це її сім'я, близькі, знайомі, дитячий садочок, друзі, ігри, забави, двір, вулиця, поле, луки, ліс; місце де вона грається, ознайомлюється з предметами, явищами, подіями. На основі почуттів до близьких, до природи – в дітей розвивається інтерес до широкого кола явищ. Ставлення дітей до праці, суспільних подій, природи, народу – виявляється в інтересах дітей, у прагненнях взяти участь у тому, що вони спостерігають. Це відображається в іграх, малюнках, розмовах, вчинках. Після екскурсії містом у конструктивних іграх дітей з'являються цікаві будівлі: кінотеатр, лікарня, магазини. Враження від екскурсій містом діти відтворюють у малюнках. Діти відображають

красиві будинки, широкі вулиці з великою кількістю квітів. Нажаль такий вид роботи, використовувати під час дії військового стану не можливо. Тому треба запропонувати малюкам віртуальні екскурсії.

Педагог повинен виховувати почуття любові до Батьківщини на фактах, доступних дітям, і водночас яскравих художніх образах дитячих книжок, картин, пісень і живе, конкретне, образне слово. Необхідно так будувати свою роботу з дітьми, щоб набуті ними знання і висновки, до яких підводить вихователь, становили систему знань, що відображає предмети, що існують, явища з їх основними ознаками і зв'язками.

Отже, щоб виховати свідомого громадянина і патріота, потрібно сформувати в дитини комплекс відповідних знань, особистісних якостей та рис характеру. Зокрема, мова йде:

- Патріотичну свідомість, громадську відповідальність, ініціативність та активність, готовність працювати на загальний добробут та авторитет Батьківщини;
- Повагу до Конституції, законів Української держави, її правових форм, потребу щодо їх дотримання, високу правосвідомість;
- Досконале знання державної мови, турботу про піднесення її престижу і функціонування в усіх сферах життя та побуту;
- Повагу до батьків і свого родоводу, до традиції та історії рідного народу, усвідомлення своєї належності до нього;
- Дисциплінованість, працьовитість, творчість, турботу про екологію та природу;
- Фізичну досконалість, високу естетичну культуру;

Всю роботу доцільно спрямувати в трьох напрямках:

- Робота вихователя;
- Робота з дітьми;
- Робота з сім'єю.

В кожній групі для роботи з дітьми доцільно створити відповідне розвивальне середовище:

- Оформити український куточок національної та народної символіки;
- Оформити добірку віршів про Україну, Київ, рідну природу, місто чи село, Батьківщину;
- Зібрати бібліотеку українського фольклору: народні прикмети, прислів'я, приказки, заклички, колисання, народні ігри тощо;
- Підібрати фонотеку українських пісень;
- Підібрати та узагальнити дидактичні ігри на закріплення знань про рідний край, його природу; створити добірку народних ігор.
- Поповнити куточок папками, ширмами на народну тематику;

- Підібрати ілюстрації, плакати, карту України;
- Доповнити куточок українським національним одягом, рушниками, посудом.

Педагоги мають:

- Досконало володіти знаннями необхідними для реалізації завдань відповідно до чинної програми розвитку дитини дошкільного віку;
- Орієнтуватися на вікові та індивідуальні особливості дошкільників;
- Вміло поєднувати репродуктивну і продуктивну діяльність, спонукаючи дітей до творчості;
- Використовувати в роботі з дітьми сучасні форми роботи, ІКТ – технології;
- Активно залучати батьків до участі в освітньому процесі.

В дошкільному віці потрібно закласти фундамент знань патріотичних почуттів, що в майбутньому мотивуватимуть до більшості повсякденних учинків і поведінки загалом. Виходячи з вище зазначеного, можна зробити висновок, що засвоєння патріотичних цінностей і норм є тривалим процесом. Вони не закладені у генах, не є природною якістю, а формуються цілеспрямовано, системно, із використанням певних принципів та методів діяльності з молодим поколінням.

Підготувала вихователь-методист: Ірина ЛУКАШИК 3

Особливості патріотичного виховання дітей дошкільного віку.

Патріотичне почуття за своєю природою – інтегральне, оскільки об'єднує в одне ціле всі сторони розвитку особистості: моральну, трудову, розумову, естетичну, фізичну.

Воно формується поступово під впливом навколишнього середовища та інших виховних чинників. Бути патріотом – означає любити материнську мову, свій дім, батьків і усіх людей, природу рідного краю, звичаї, шанувати традиції народу, людську працю, прагнути не лише зберігати духовні скарби народу, а й збільшувати їх. Саме ці проблеми і є визначальними у громадянському вихованні дітей дошкільного віку.

Патріотизм – це, образно кажучи, сплав почуття і думки, досягнення святині – Батьківщини – не тільки розум. А й передусім серцем...

Систематична робота з патріотичного виховання дає змогу педагогам послідовно й системно формувати у дітей й уявлення про такі складні для розуміння дитини моральні категорії, як добро, зло, совість, людяність тощо. Ключовими фігурами освітнього процесу є діти, батьки й педагоги.

Всю роботу доцільно спрямувати в трьох напрямках:

- Робота вихователя;
- Робота з дітьми;
- Робота з сім'єю.

Найважливіше у житті кожної людини – її Батьківщина. Виховувати громадську свідомість, патріотичні почуття потрібно змалку, щоб дитина відчувала себе причетною до великої України, необхідно краще познайомити її з традиціями та народними цінностями.

Видатний педагог В.О. Сухомлинський зазначав: «Любов до Батьківщини починається із захоплення красою того, що бачить перед собою дитина, чим вона милується, у що вкладає частку своєї душі. Захоплення красою землі, де жили діди і прадіди, де нам судилося прожити життя, повторити себе в діях, постаріти і піти в землю, яка народила нас. – це найважливіше емоційне джерело любові до Батьківщини».

Патріотичні почуття дитини з раннього віку, формуються поступово під впливом батьків, вихователів, навколишнього середовища.

Основні завдання педагогів з патріотичного виховання.

Основними завданнями педагогів у роботі з патріотичного виховання дітей дошкільного віку є:

- Розширювати уявлення про місце кожної людини в соціальному середовищі, необхідність дотримання морально – етичних норм суспільства;
- Формувати у дітей позитивний образ до Батьківщини, рідної домівки;
- Виховувати любов та повагу до членів своєї родини, бажання піклуватися про них;
- Формувати ціннісне ставлення до культури українського народу, його історичного минулого, мови, звичаїв, традицій;
- Виховувати почуття власної гідності, як представника українського народу;
- Навчати дотримуватися культури поведінки у щоденній життєдіяльності;
- Почуття власної гідності як представників свого народу;
- Толерантне ставлення до представників інших національностей, до ровесників, батьків, сусідів, інших людей.

Для цього в ЗДО повинна бути створена цілісна система всебічного розвитку майбутнього громадянина – патріота України шляхом ознайомлення дітей з культурою, традиціями, звичаями українського народу. А також повинні бути матеріальна та навчальна бази (добір та розробка ігор, конспекти занять, наочності, обладнання тощо), в кожній групі для роботи з дітьми доцільно створити відповідне розвивальне середовище:

- Оформити український куточок національної та народної символіки;
- Оформити добірку віршів про Україну, Київ, рідну природу, Батьківщину;
- Зібрати бібліотеку українського фольклору: народні прикмети, прислів'я, заклички, колисання, народні ігри тощо;
- Підібрати фонотеку українських пісень;
- Підібрати та узагальнити дидактичні ігри на закріплення знань про рідний край, його природу;
- Поповнити куточок папками, ширмами на народну тематику;
- Підібрати ілюстрації, плакати, карту України;

- Доповнити куточок українським національним одягом, рушниками, посудом.

Педагоги мають:

- Досконало володіти знаннями необхідними для реалізації завдань відповідно до чинної програми розвитку дитини дошкільного віку;
- Орієнтуватися на вікові та індивідуальні особливості дошкільників;
- Вміло поєднувати репродуктивну і продуктивну діяльність, спонукаючи дітей до творчості;
- Використовувати в роботі з дітьми сучасні форми роботи, ІКТ – технології;
- Активно залучати батьків до участі в освітньому процесі.

Отже, виховання патріотичних почуттів є базою для формування світогляду та розвитку загальнолюдських цінностей дитини. І вплітати його в життєдіяльність дітей не одноразово, а систематично, послідовно й постійно. Щоб ваші вихованці могли гордо сказати, що вони – українці, і пишалися цим.